

Kunnskapsdepartementet
Att: Lars Petter Flåtten
Postboks 8119Dep
0032 Oslo

Vår saksbehandler/tlf.
Jan Monteverde Haakonsen, +4722037254

Vår ref.
14/4869
Deres ref.
14/3683

Oslo,
16.10.2014

Evaluering av kvoteordningen - høring

Forskningsrådet har aldri hatt noen direkte befattning med kvoteordningen slik den har fungert til nå, men internasjonalisering av forskningen er høyt prioritert hos oss og mer indirekte også internasjonalisering av høyere utdanning. Vi bidrar derfor gjerne med innspill til høringen basert på de erfaringer vi har fra bilateralt samarbeid og utviklingsforskningsprogrammer som først og fremst har som mål å øke kunnskapen n i Norge og bidra til politikktutforming på utviklingsområde, men som ofte har klare kapasitetsoppbyggingselementer når det gjelder forskingsinstitusjoner i Sør.

Partnerskapsordninger som et alternativ til kvoteordningen

Forskningsrådet er med på UTFORSK-ordningen. Den er riktignok relativt ny og av såpass beskjedent omfang at det er vanskelig å trekke klare konklusjoner på i hvor stor grad det fungerer som et godt insentiv for å øke internasjonaliseringen i UH-sektoren. Vi ser imidlertid positivt på prinsippet om å knytte studentmobilitet til tidligere eller pågående forskningssamarbeid. De forskningsprogrammene som har mottatt støtte gjennom Forskningsrådets utlysninger i våre bilaterale programmer er allerede kvalitetssikret i søknadsevalueringsprosessen, samtidig som de ligger innenfor forskningsområder som er blitt forhåndsprioritet av de landene det er inngått partnerskap med. Dermed vil også studentene som det søkes midler til fylle identifiserte kunnskapsbehov og ønsker om økt kompetanse i de landene det gjelder i større grad enn innenfor kvoteordningen. De vil også kunne inngå mer i en samlet internasjonaliseringsstrategi i de norske institusjonene og antakeligvis sikres en tettere oppfølging av sine veiledere ved norske institusjoner. Disse vil kunne føle en større forpliktelse for å ivareta studenter som er blitt identifisert og anbefalt av sine utenlandske samarbeidspartnere.

Forskningsområdene har merket seg kunnskapsministerens forslag om å utarbeide BRIKS-strategi, noe som faller godt sammen med Forskningsrådets egne prioriteringer. Forskningsrådet har nylig utarbeidet egne veikart for forskningssamarbeid med disse landene (i tillegg til USA, Canada og Japan) og har allerede forskjellige bilaterale forskningssamarbeidsprogrammer med dem. Med unntak for noe støtte til utveksling av studenter på masters og doktorgradsnivå, innbefatter disse ikke rene studentstipender. Slike stipender kan imidlertid kunne tilknyttes forskningsprosjektene i framtiden dersom departementet går inn for en eventuell omlegging av kvotestudentordningen.

Erfaringer fra for eksempel det forrige forskningssamarbeids-programmet med Sør-Afrika, som ble avsluttet i 2011 viser at selv en begrenset støtte, i dette tilfelle midler til utvekslingsreiser og opphold i partnerens land, ga gode resultater i form av avsluttede grader (jfr. nedenstående tabell). For Sør-Afrika sin del fikk en del av studentene også rene stipender gjennom en egen utlysning der kun pågående forskningsprosjekter hadde anledning til å søke.

Degrees awarded to students attached to projects (N=27)

PhDs Norway	PhDs South Africa	Masters Norway	Masters South Africa	Honours South Africa
5	22	19	34	8

Samarbeidsprosjektene i seg selv hadde dessuten i seg selv en meget positiv innvirkning for å tiltrekke seg de "riktige" studentene. Hele 25 av de 27 prosjektene rapporterte at samarbeidsprosjektene hadde bidratt til å tiltrekke flere studenter til de deltakende institusjonene.

Kvotordninger som virkemiddel i bistandspolitikken

Som antydnet ovenfor, vil studenter tilknyttet forskningssamarbeids- og partnerskapsprogrammer basert på inngåtte avtaler som reflekterer de involverte lands prioriteringer innen forskning og utvikling nødvendigvis føre til at studenter som rekrutteres til disse programmene også faller inn under disse prioriterte områdene. Dermed vil man unngå at studenter som kanskje ville fått støtte under kvotordningen studerer fag som ikke er prioritert i hjemlandet og som i verste fall fører til at de ikke får seg relevante stillinger når de kommer hjem.

En skal her huske på at flere av de bilaterale forskningssamarbeidsprogrammene Forskningsrådet administrerer er på norsk side finansiert av kap. 03 midler i UD, altså bistandsmidler. Det gjelder både India, Kina og Sør-Afrika. Organisert bilateralt forskningssamarbeid vil også bidra til en mer langsiktig institusjonsoppbygging siden partnere som oppnår gode resultater gjennom samarbeidet gjerne ønsker å fortsette samarbeidet, selv etter at de opprinnelige finansieringskildene tar slutt. Igjen er eksempler fra det forrige Sør-Afrikaprogrammet illustrerende. I sine avslutningsrapporter måtte prosjektene bl. a. svare på om de forventet å fortsette samarbeidet etter prosjektslutt, f. eks. gjennom felles søknader til andre finansieringskilder enn et eventuelt nytt bilateralt program. Her er noen av svarene (N=27):

The project has contributed to the incorporation of collaborative projects into regular research programmes of the participating institutions	19
Joint applications have been made to other funding national funding sources	16
Joint applications have been made to international funding sources (incl. EU FP7)	9
Joint applications to national or international funding sources are planned	21

Dette har naturligvis også positive ringvirkninger for kommende studenter som kan tilknyttes nye forskningssamarbeidsprosjekter.

Når det gjelder synergier av denne typen bistandsfinansiert forskningssamarbeid, er flere av dem nevnt i tabellen ovenfor. I tillegg kommer den kanskje viktigste: norske institusjoners internasjonaliseringarbeid fører også til svært gode forskningsresultater som begge parter drar nytte av og som også på sikt bidrar til den overordnede målsetningen om fattigdomsreduksjon i norsk bistandspolitikk. Selv de fattigste landene trenger å bygge opp kunnskapsbaserte samfunn forankret i et godt utdanningssystem fra grunnskolen helt opp til forskningsbaserte universiteter.

Konklusjon

Forskningsrådet anser utdanning av utenlandske studenter ved norske institusjoner som et viktig grunnlag for å øke internasjonaliseringen av forskningen ved norske universiteter- og høyskoler i framtiden. Dette gjelder ikke minst studenter fra utviklingsland som har en høy hjemreiserate, som påpekt i DAMWAD-rapporten. Mange av disse ender etterhvert opp i sentrale forskerstillinger i sine egne land som igjen vil virke som en katalysator for videre forskningssamarbeid. Andre får erfaringsmessig sentrale posisjoner innen offentlige forvaltning og, i noe mindre grad, i næringslivet, noe som vil være til fordel for utviklingen i deres egne land og framtidige relasjoner med Norge. Det er derfor viktig at muligheten for studenter fra Sør å kunne studere i Norge. Nå som en studieavgift for studenter fra utenom EØS står på trappene, er finansieringsordninger for studenter fra disse landene en mer aktuell problemstilling en noensinne. Samtidig er det, som DANWAD-rapporten antyder, behov for mer systematikk i utvelgelsen av studenter enn det dagens kvoteordning legger opp til med tanke på utviklingsmessige prioriteringene i landene de kommer fra og for å sikre at norske institusjoners internasjonaliseringsstrategier kan basere seg på en viss forutsigbarhet.

Gjennom forskningssamarbeidsprogrammer basert på avtaler forhandlet fram med de forskjellige lands myndigheter, nettopp med tanke på å satse på forskning som begge parter prioriterer, vil man i større grad sikre at studenter tilknyttet disse programmene også representerer prioriterte disipliner og temaområder. Egne finansieringsordninger som er tilknyttet pågående forskningssamarbeidsprosjekter vil derfor kunne være en måte å imøtekomme partnerlandenes behov for relevant kompetanse innenfor de områdene landene selv ønsker.

Når det gjelder forskningssamarbeidet med land i Sør, også en del av BRIKS-landene, finansieres dette fra norsk side fortsatt i stor grad av bistandsmidler. På lengre sikt vil det være ønskelig med tetttere samarbeid mellom KDs og UDs finansieringsordninger for disse landene slik at de norske institusjonene i større grad kan innlemme disse samarbeidsrelasjonene som en del av sine langsiktige internasjonaliseringsstrategier.

Med vennlig hilsen
Norges forskningsråd

Bjørn Tore Kjellemo
Avdelingsdirektør
Utvikling og samarbeid

Jan Monteverde Haakonsen
Spesialrådgiver